

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 75/2018 -32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 17. júla 2018 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika, zo sudkyne Jany Baricovej a sudcu Mojмира Mamojku v konaní o sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátom JUDr. Martinom Rohaľom Il'kivom, Timravina 9, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Cdo 207/2016 z 25. septembra 2017 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Cdo 207/2016 z 25. septembra 2017 p o r u š e n é b o l i .

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Cdo 207/2016 z 25. septembra 2017 z r u š u j e a v e c v r a c i a tomuto súdu na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je p o v i n n ý uhradiť [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 312,34 eur (slovom tristodvanásť eur a tridsaťštyri centov) na účet jej právneho zástupcu JUDr. Martina Rohaľa Ilkiva, Timravina 9, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. III. ÚS 75/2018 z 28. februára 2018 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), v rozsahu, v ktorom namietala porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivý súdny proces zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 4 Cdo 207/2016 z 25. septembra 2017 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

2. Zo sťažnosti a z príloh k nej pripojených vyplýva, že sťažovateľka podala 28. septembra 2016 dovolanie proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 20 CoP 45/2015-1987 z 22. júna 2016, ktorého prípustnosť vyvodzovala popri sebe z § 420 písm. e) a f) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“) a zároveň aj z § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP. Najvyšší súd sa v napadnutom uznesení s poukazom na názor veľkého senátu občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu sp. zn. 1 VCdo 2/2017 z 19. apríla 2017 (ďalej len „rozhodnutie veľkého senátu“) zaoberal len dôvodom dovolania podľa § 420 písm. e) CSP. Keďže vadu zmätočnosti označeného rozsudku krajského súdu nezistil, a k posúdeniu

ostatných dovolacích dôvodov nepristúpil, rešpektujúc uvedené rozhodnutie veľkého senátu, dovolanie sťažovateľky odmietol ako procesne neprípustné.

3. Sťažovateľka s napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu nesúhlasí. Je presvedčená o tom, že najvyšší súd svojvoľne interpretoval novú zákonnú úpravu prípustnosti dovolania podľa Civilného sporového poriadku a v rozpore so zákonom zásadne obmedzil rozsah prípustnosti dovolania. Okrem toho vyjadruje nespokojnosť i s posúdením dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. e) CSP najvyšším súdom.

4. Vo vzťahu k vymedzeným námietkam sťažovateľka uvádza, že *«podala dovolanie dňa 28.09.2016, pričom rozhodnutie VEĽKÉHO SENÁTU je zo dňa 19.04.2017, t.j. až po podaní dovolania. Sťažovateľka v čase podania dovolania v roku 2016 legitímne očakávala, že dovolací súd sa bude zaoberať všetkými dôvodmi dovolania. Zo žiadneho zákonného ustanovenia zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku nevyplýva, že by dovolacie dôvody nemohli byť kumulované, takže sťažovateľka nemohla legitímne očakávať, že dovolací súd bude rozhodovať len o jednom dovolacom dôvode. Uvedený zákaz kumulácie nemohla očakávať ani z dôvodu, že právna úprava dovolania predchádzajúca C.s.p. kumuláciu dovolacích dôvodov umožňovala! Zákonné ustanovenia C.s.p. jasne upravujú dovolacie dôvody v množnom čísle a neobmedzujú sa len na jeden dovolací dôvod! Napr. v zmysle § 428 C.s.p. sú náležitosti dovolania nasledovné: „V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh).“ V zmysle § 440 C.s.p. platí že: „Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný.“ Zákonodarca v § 428 a 440 C.s.p. jednoznačne použil množné číslo a nijak neobmedzil kumuláciu dovolacích dôvodov v zmysle § 420, či § 421 C.s.p.. Uvedený záver potvrdzuje aj množné číslo uvedené v písm. f) § 447 C.s.p., keď dovolací súd odmietne dovolanie, ak „f) nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi alebo ak dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 až 435.»*. K tomu sťažovateľka dodáva, že pokiaľ by bola kumulácia dovolacích dôvodov zakázaná, takéto závažné obmedzenie prípustnosti dovolania by muselo byť explicitne uvedené v zákone. Takéto obmedzenie v zákone však

uvedené nie je a dovolacie dôvody sú definované identicky, ako napr. aj odvolacie dôvody špecifikované taktiež množným číslom v § 363 a v § 365 CSP, teda bez zákazu kumulácie.

5. Sťažovateľka ďalej predostiera ústavnému súdu argumentáciu, že „*V prípadoch keď nedostatky rozhodnutia, alebo pochybenia v konaní naplňajú oba dôvody prípustnosti dovolania podľa § 420 a § 421 C.s.p., by muselo byť dovolanie odôvodnené len jedným dovolacím dôvodom, takže ostatné pochybenia by na základe rozhodnutia VEĽKÉHO SENÁTU boli z nápravy vylúčené, a to aj keby boli v rozpore so základnými ľudskými právami! Aj v prípade, že by UZNESENÍM dovolací súd neodmietol dovolanie sťažovateľky, tak by sa zaoberal len 1 dovolacím dôvodom, na základe ktorého by vec vrátil na odvolací súd, pričom 3 ďalšími dôvodmi by sa nezaoberal. Odvolací súd by následne napravil iba to jedno (1) pochybenie vytýkané v rozhodnutí dovolacieho súdu, pričom tie 3 ostatné pochybenia by odvolací súd zopakoval. Odvolací súd by dokonca tieto 3 pochybenia musel zopakovať, keďže by nedisponoval rozhodnutím dovolacieho súdu so záväzným právnym názorom potrebným na nápravu týchto pochybení. Takýto postup v zmysle rozhodnutia VEĽKÉHO SENÁTU znamená, že v prípade 4 pochybení odvolacieho súdu by dovolací súd takúto vec musel rozhodovať 4 krát, až pokiaľ by odvolací súd nenapravil všetky 4 pochybenia.*“. S ohľadom na uvedené je sťažovateľka toho názoru, že rozhodnutie odvolacieho súdu môže trpieť viacerými vadami zmätočnosti a zároveň môže vychádzať aj z nesprávneho právneho posúdenia vecí, tak ako to je aj v jej prípade. Tým, že najvyšší súd sa jej ďalšími dovolacími dôvodmi nezaoberal, odňal jej právo domáhať sa ustanoveným postupom svojho práva na súde.

6. V nadväznosti na uvedené sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy nálezom vyslovil, že napadnutým uznesením najvyššieho súdu boli porušené jej v záhlaví označené práva podľa ústavy a dohovoru. Zároveň požaduje, aby ústavný súd napadnuté uznesenie zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a priznal jej náhradu trov konania.

7. Ústavný súd 20. marca 2018 vyzval najvyšší súd, aby sa vyjadril k vecnej stránke sťažnosti, zaslal dotknutý súdny spis a zaujal stanovisko k možnému upusteniu od ústneho pojednávania vo veci.

8. Najvyšší súd doručil 9. mája 2018 ústavnému súdu stanovisko, v ktorom vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania o sťažnosti. K jej vecnej stránke prijatej sťažnosti v podstatnom uviedol:

„... Pokiaľ Civilný sporový poriadok dáva strane k dispozícii dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok, potom rozhodovanie o ňom ako aj posudzovanie splnenia predpokladov a podmienok jeho prípustnosti sa nemôže ocitnúť mimo ústavný rámec ochrany základných práv. To znamená, že dovolací súd je povinný interpretovať a aplikovať podmienky prípustnosti tohto opravného prostriedku tak, aby boli dodržané zásady práva na spravodlivý proces, t. j. aby nebolo zhoršované procesné postavenie strany, resp. jej možnosť domáhať sa využitím dovolania účinne ochrany svojho subjektívneho práva.

Ak teda Civilný sporový poriadok kumuláciu dôvodov prípustnosti dovolania (prípustných dovolacích dôvodov) v dovolaní výslovne nevyklučuje (nezakazuje) a pre vyvodenie takéhoto zákazu neexistujú ani rozumné a presvedčivé argumenty, potom za ústavne konformný výklad tejto otázky treba považovať taký, ktorý rešpektuje vyššie uvedené princípy, t. j. výklad, podľa ktorého je táto kumulácia prípustná. Absencia výslovného zákazu kumulácie dôvodov prípustnosti dovolania nie je medzerou C. s. p., ale naopak je zámerom zákonodarcu, aby i po zmene právnej úpravy prijatím nového procesného kódexu bola naďalej akceptovaná všeobecne uznávaná a nespochybňovaná zásada procesného práva umožňujúca účinnú ochranu subjektívnych práv, t. j. zásada o možnosti uplatňovania tejto ochrany in eventum.

Najvyšší súd medzičasom zrevidoval stanovisko vyslovené v uznesení veľkého senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 19. apríla 2017 sp. zn. 1 VCdo 2/2017 a to uznesením veľkého senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 21. marca 2018 sp. zn. 1 VCdo 1/2018, v ktorom vyslovil, že kumulácia dovolacích dôvodov podľa § 420 a § 421 CSP je prípustná.

Z týchto dôvodov zastáva najvyšší súd názor, že sťažovateľkine namietané práva boli rozhodnutím najvyššieho súdu porušené.“

9. Vyjadrenie najvyššieho súdu ústavný súd zaslal 9. mája 2018 právnomu zástupcovi sťažovateľky s možnosťou zaujať k nemu stanovisko a zároveň požiadal aj o vyjadrenie k možnému upusteniu od ústneho pojednávania o sťažnosti.

10. Právny zástupca sťažovateľky doručil ústavnému súdu 4. júna 2018 súhlas s upustením od ústneho pojednávania vo veci.

11. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, stanoviskom najvyššieho súdu, ako aj s obsahom spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

12. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

13. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

14. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

15. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného

dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07) a ich prípadné porušenie možno preskúmať spoločne.

16. Vychádzajúc z podstaty námietok sťažovateľky, ústavný súd v prvom rade pripomína, že nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

17. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutie všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/01).

18. Všeobecné súdy majú poskytovať v občianskom súdnom konaní materiálnu ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (obdobne napr. IV. ÚS 1/02, II. ÚS 174/04, III. ÚS 117/07, III. ÚS 332/09).

19. Zákaz kumulácie dôvodov prípustnosti dovolania bol od prijatia rozhodnutia veľkého senátu predmetom všeobecnej diskusie a kritiky odbornej verejnosti. Vzhľadom na nejednotnosť názorov ústavného súdu v otázke posúdenia ústavnej konformnosti takéhoto názoru vyjadreného v označenom uznesení veľkého senátu aplikovaného vo viacerých prípadoch bol aj predmetom zjednotenia názorov v pléne ústavného súdu

podľa § 6 zákona o ústavnom súde, pričom v konaní vedenom pod sp. zn. PLz. ÚS 1/2018 bolo 25. apríla 2018 prijaté uznesenie pléna ústavného súdu s ďalej uvedeným stanoviskom, ktorým sú jednotlivé senáty podľa § 6 poslednej vety zákona o ústavnom súde pri rozhodovaní v ďalších obdobných veciach viazané.

20. V zmysle stanoviska pléna ústavného súdu „Pokiaľ sú v dovolaní súbežne uplatnené dôvody prípustnosti dovolania podľa ustanovenia § 420 Civilného sporového poriadku, ako aj § 421 Civilného sporového poriadku a Najvyšší súd Slovenskej republiky sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420 Civilného sporového poriadku, poruší tým právo na prístup k súdu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Rovnako, pokiaľ sú v dovolaní uplatnené viaceré vady zmätočnosti uvedené § 420 písm. a) až f) Civilného sporového poriadku a Najvyšší súd Slovenskej republiky sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí výlučne na skúmanie prípustnosti dovolania z hľadiska existencie tej procesnej vady zmätočnosti, ktorá je v tomto ustanovení uvedená na prednejšom mieste, poruší tým právo na prístup k súdu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (PLz. ÚS 1/2018).“

21. III. senát ústavného súdu sa s prijatým stanoviskom pléna plne stotožňuje a v podrobnostiach naň odkazuje.

22. Ústavný súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že predmetné stanovisko pléna ústavného súdu je aplikovateľné aj na vec sťažovateľky, pretože najvyšší súd neposúdil súbežne uplatnené dôvody prípustnosti jej dovolania, ale obmedzil sa len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420 písm. e) CSP, t. j. z hľadiska existencie tej procesnej vady zmätočnosti, ktorú sťažovateľka uviedla na prednejšom mieste. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd vyslovil porušenie označených práv sťažovateľky napadnutým uznesením najvyššieho súdu (bod 1 výroku nálezu).

23. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s ustanovením § 56 ods. 2 a 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví,

že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

24. Vzhľadom na to, že ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu, bolo pre dovŕšenie ochrany porušených práv potrebné využiť aj právomoc podľa čl. 127 ods. 2 ústavy, resp. podľa § 56 ods. 2 a 3 písm. b) zákona o ústavnom súde, a preto ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie najvyššieho súdu (bod 2 výroku nálezu).

25. V ďalšom postupe je najvyšší súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto rozhodnutí (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde). Najvyšší súd je tiež viazaný rozhodnutím o vrátení veci na ďalšie konanie, ktoré je vykonateľné jeho doručením (§ 56 ods. 7 zákona o ústavnom súde).

III.

26. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

27. Ústavný súd rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom. Právny zástupca sťažovateľky si uplatnil trovy konania za dva úkony právnej služby.

28. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2016, ktorá bola 884 €, keďže ide o úkony právnej služby vykonané v roku 2017. Náhradu trov konania ústavný súd priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastupovania a podanie sťažnosti). Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2017 v zmysle § 11

ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) predstavuje sumu 147,33 €. Takto stanovená odmena spolu s režijným paušálom 8,84 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 156,17 € za jeden úkon uskutočnený v roku 2017. Celkové trovy právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom predstavujú sumu 312,34 € a ústavný súd ich priznal v plnej výške uplatnenej sťažovateľkou (bod 3 výroku nálezu).

29. Náhradu trov konania je najvyšší súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

30. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. júla 2018